

ZAKON O FAKTORINGU

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se pojam i predmet faktoringa, učesnici u faktoringu, uslovi i način obavljanja faktoringa, vrste faktoringa, prava i obaveze učesnika u faktoringu, ugovor o faktoringu, obrnuti faktoring i nadzor nad obavljanjem faktoringa.

II. DEFINICIJE POJMOVA

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) Faktoring je finansijska usluga kupoprodaje postojećeg nedospelog ili budućeg kratkoročnog novčanog potraživanja, nastalog po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu;

2) Predmet faktoringa može biti svako postojeće nedospelo ili buduće, celo ili delimično, kratkoročno novčano potraživanje koje je nastalo po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga, zaključenog između pravnih lica i preduzetnika;

3) Kratkoročno potraživanje je potraživanje koje dospeva na naplatu u roku do godinu dana od dana prodaje robe, odnosno pružanja usluge, definisanog ugovorom o prodaji robe ili pružanja usluga;

4) Učesnici u faktoringu su:

(1) Ustupilac, koji prodaje faktoru svoje potraživanje od dužnika, nastalo po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga, je banka, privredno društvo i preduzetnik sa sedištem u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Republika), odnosno ta lica sa sedištem u inostranstvu, registrovana u skladu sa domicilnim propisima;

(2) Faktor, koji kupuje potraživanje od ustupioca, je:

a) banka, u smislu zakona kojim se uređuje poslovanje banaka;

b) privredno društvo organizovano kao akcionarsko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću, sa sedištem u Republici, koje ima odobrenje ministarstva nadležnog za poslove finansija (u daljem tekstu: Ministarstvo) za obavljanje poslova faktoringa;

v) strana banka i strano privredno društvo – isključivo u međunarodnom faktoringu;

(3) Dužnik je banka, privredno društvo i preduzetnik sa sedištem u Republici, odnosno ta lica sa sedištem u inostranstvu, registrovana u skladu sa domicilnim propisima.

Predmet faktoringa može biti i svako postojeće nedospelo ili buduće, celo ili delimično, kratkoročno novčano potraživanje pravnog lica i preduzetnika koje je nastalo po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga zaključenog sa korisnikom sredstava budžeta Republike Srbije, budžeta autonomne pokrajine ili budžeta jedinica lokalne samouprave, kao i korisnikom sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje.

Član 3.

Buduće potraživanje može biti predmet faktoringa samo ako je odredivo i ako ugovor o faktoringu sadrži podatak o tome ko će biti dužnik takvog potraživanja.

Odredba u ugovoru o faktoringu kojom se vrši prodaja budućeg potraživanja proizvodi pravno dejstvo momentom nastanka tog potraživanja.

Član 4.

Predmet faktoringa ne može biti potraživanje nastalo po osnovu prodaje robe ili pružanja usluga za lične, porodične ili potrebe domaćinstva.

III. USLOVI ZA OBAVLJANJE FAKTORINGA

Član 5.

Privredno društvo osnovano u Republici radi obavljanja faktoringa može da obavlja poslove iz člana 2. tačka 1) ovog zakona ako ispunjava uslove propisane ovim zakonom u pogledu kapitala društva i koje ima odobrenje za obavljanje posla faktoringa.

Privredno društvo iz stava 1. ovog člana (u daljem tekstu: faktoring društvo) može obavljati samo posao faktoringa i sa faktoringom srodne ili povezane poslove.

Član 6.

Faktoring društvo mora imati osnovni novčani kapital u iznosu koji ne može biti manji od 40.000.000 dinara.

Kapital faktoring društva uvek mora da bude u visini koja nije manja od iznosa iz stava 1. ovog člana.

Član 7.

Zahtev za izdavanje odobrenja za obavljanje posla faktoringa Ministarstvu podnosi osnivač faktoring društva ili lice koje on ovlasti.

Uz zahtev iz stava 1. ovog člana podnosi se:

- 1) osnivački akt faktoring društva;
- 2) podaci o osnivačima faktoring društva i to:

(1) za osnivače fizička lica – overena kopija lične karte ili očitana biometrijska lična karta za državljane Republike, odnosno overena kopija pasoša za strane državljane, kao i uverenje nadležnog organa, ne starije od šest meseci od dana podnošenja zahteva, da osnivač nije osuđen pravosnažnom presudom na kaznu zatvora dužu od šest meseci, da se protiv njega ne vodi krivični postupak i da mu nije izrečena mera bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti;

(2) za osnivače pravna lica – overena kopija rešenja ili drugog akta o upisu osnivača u registar organa koji je prema propisima zemlje sedišta osnivača nadležan za vođenje registra privrednih subjekata, odnosno pravnih lica, ne starije od šest meseci od dana podnošenja zahteva;

3) overena izjava osnivača o iznosu njihovih udela/akcija u faktoring društvu;

4) podaci o odgovornom licu faktoring društva: overena kopija lične karte ili očitana biometrijska lična karta za državljane Republike, odnosno overena kopija pasoša za strane državljane, kao i uverenje nadležnog organa, ne starije od šest meseci od dana podnošenja zahteva, da odgovorno lice nije osuđeno pravosnažnom

presudom na kaznu zatvora dužu od šest meseci, da se protiv njega ne vodi krivični postupak i da mu nije izrečena mera bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti;

5) overena izjava osnivača da će osnovni novčani kapital u iznosu iz člana 6. stav 1. ovog zakona biti uplaćen na račun kod poslovne banke;

6) overena izjava osnivača o poreklu finansijskih sredstava iz tačke 5) ovog stava.

Ministarstvo rešenjem odlučuje o zahtevu iz stava 1. ovog člana u roku od 15 dana od dana prijema urednog zahteva, ukoliko je podnosilac prethodno dostavio Ministarstvu dokaz o izvršenoj uplati osnovnog novčanog kapitala.

Rešenje iz stava 3. ovog člana konačno je u upravnom postupku.

Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana može se voditi upravni spor.

U upravnom sporu sud ne može rešiti upravnu stvar.

Osnivač privrednog društva ili lice koje on ovlasti dužan je da prijavu za upis faktoring društva u registar privrednih subjekata podnese u roku od deset dana od dana dobijanja rešenja Ministarstva kojim se faktoring društvu izdaje odobrenje za obavljanje poslova faktoringa.

Osnivač privrednog društva ili lice koje on ovlasti dužan je da svaku promenu podataka iz stava 2. ovog člana dostavi Ministarstvu odmah, a najkasnije u roku od deset dana od dana nastale promene.

Ministar nadležan za poslove finansija propisuje bliže uslove i način izdavanja odobrenja.

Član 8.

Odobrenje za obavljanje posla faktoringa prestaje da važi:

1) na osnovu zahteva faktoring društva – danom donošenja rešenja Ministarstva kojim se zahtev usvaja;

2) prestankom faktoring društva – danom brisanja iz registra privrednih društava po osnovu sprovedenog postupka likvidacije ili prinudne likvidacije, odnosno postupka stečaja.

Na stečaj i likvidaciju faktoring društava primenjuju se odredbe zakona koji uređuju stečaj i likvidaciju privrednih društava.

Član 9.

Ministarstvo donosi rešenje kojim se faktoring društvu oduzima odobrenje za obavljanje posla faktoringa:

1) ako se u postupku nadzora utvrdi da je faktoring društvo prestalo da ispunjava uslov propisan članom 6. ovog zakona;

2) ako se u postupku nadzora utvrdi da je odobrenje za obavljanje poslova faktoringa dato na osnovu neistinitih podataka;

3) ako se u postupku nadzora utvrdi da je postupljeno suprotno članu 7. stav 8. ovog zakona.

Rešenje Ministarstva iz stava 1. ovog člana je konačno.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se voditi upravni spor.

U upravnom sporu sud ne može rešiti upravnu stvar.

Član 10.

Podaci o izdatim i oduzetim odobrenjima za obavljanje poslova faktoringa evidentiraju se u Registru faktoringa (u daljem tekstu: Registar) koji vodi Agencija za privredne registre, preko registratora.

Registar je jedinstvena, centralna, elektronska baza podataka o izdatim i oduzetim odobrenjima za obavljanje posla faktoringa.

Na izbor i razrešenje registratora, obim njegovih ovlašćenja i obaveza primenjuje se zakon kojim se uređuje rad Agencije za privredne registre, a na postupak registracije zakon kojim se uređuje postupak registracije u Agenciji za privredne registre.

Podaci iz stava 1. ovog člana evidentiraju se u Registru, odmah po prijemu rešenja iz člana 7. stav 3. i člana 9. stav 1. u Agenciji za privredne registre.

Ministar nadležan za poslove finansija propisuje sadržinu Registra.

IV. VRSTE FAKTORINGA

Član 11.

U smislu ovog zakona faktoring može biti:

- 1) domaći;
- 2) međunarodni.

Prema obavezi preuzimanja rizika naplate potraživanja, faktoring iz stava 1. ovog člana može biti:

- 1) faktoring bez regresa;
- 2) faktoring sa regresom.

Član 12.

Domaći faktoring je faktoring čiji je predmet prodaja potraživanja nastalog prodajom robe ili pružanjem usluga između domaćih lica na unutrašnjem tržištu.

Član 13.

Međunarodni faktoring je faktoring čiji je predmet prodaja potraživanja nastalog u spoljnotrgovinskom prometu robe, odnosno usluga, u smislu zakona kojim se uređuje spoljnotrgovinsko poslovanje.

Međunarodni faktoring se obavlja:

- 1) u jednofaktorskom sistemu, kad u faktoringu učestvuje samo jedan faktor;
- 2) u dvofaktorskom sistemu, kad u faktoringu učestvuju faktor sa sedištem u Republici i faktor sa sedištem u inostranstvu.

Ako je prodaja potraživanja u spoljnotrgovinskom prometu robe, odnosno usluga uređena na drugačiji način drugim zakonom, kod obavljanja međunarodnog faktoringa primenjuju se odredbe ovog zakona.

Član 14.

Faktor koji obavlja međunarodni faktoring u dvofaktorskom sistemu u obavezi je da:

1) zaključi interfaktorski ugovor, koristeći međunarodno priznati i prihvaćeni pravni i tehnički okvir koji su razvila međunarodna udruženja, naročito Factors Chain International (FCI) i International Factors Group (IFG);

2) preduzme radnje i mere poznavanja i praćenja stranke, u skladu sa propisima kojima se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

Interfaktorski ugovor, u smislu stava 1. tačka 1) ovog člana, predstavlja ugovor između faktora sa sedištem u Republici i faktora sa sedištem u inostranstvu.

Član 15.

Factoring bez regresa podrazumeva da je faktor preuzeo rizik naplate potraživanja na sebe.

Rizik naplate potraživanja, u smislu ovog zakona, obuhvata rizik nesposobnosti plaćanja od strane dužnika.

Član 16.

Factoring sa regresom podrazumeva da ustupilac odgovara faktoru za naplativost potraživanja – na dan dospelosti potraživanja.

Kad je ugovoren factoring sa regresom, faktor ima pravo da zahteva namirenje od dužnika, ustupioca ili od obojice u isto vreme, u granicama odgovornosti dužnika i ustupioca, ako nije drugačije ugovoreno.

Kad se radi o odgovornosti ustupioca iz stava 2. ovog člana, faktor je dužan da obavesti ustupioca da naplata potraživanja nije izvršena i to u roku od osam dana od dana dospelosti potraživanja.

Nakon ostvarenog regresa faktora prema ustupiocu, faktor je dužan da potraživanje vrati ustupiocu.

Član 17.

U slučaju kad se ne može sa sigurnošću utvrditi da li je ugovoren factoring sa regresom ili factoring bez regresa, smatraće se da je ugovoren factoring sa regresom.

V. OBRNUTI FAKTORING

Član 18.

Obrnuti factoring je posebna vrsta faktoringa koji se ugovara između faktora i dužnika iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu, na osnovu koga faktor, preuzimanjem faktura od dužnika, preuzima njegovu obavezu plaćanja prema poveriocima, a ima pravo naplate od dužnika u roku iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu.

Dužnik je u obavezi da obezbedi saglasnost poverioca.

Na obrnuti factoring shodno se primenjuju odredbe ovog zakona kojima je uređen factoring.

Korisnici sredstava budžeta Republike Srbije, budžeta autonomne pokrajine ili budžeta jedinica lokalne samouprave, kao i korisnici sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje ne mogu biti učesnici u obrnutom faktoringu.

VI. UGOVOR O FAKTORINGU

Član 19.

Factoring se može obavljati samo na osnovu ugovora zaključenog u pisanoj ili elektronskoj formi.

Ugovor, čiji predmet nije definisan u skladu sa ovim zakonom, ne smatra se ugovorom o faktoringu u smislu ovog zakona.

Ugovor o faktoringu se ne smatra ugovorom o kreditu ili zajmu, u smislu propisa Republike Srbije i poslovnih običaja.

Član 20.

Ugovor o faktoringu naročito sadrži:

- 1) podatke o ugovornim stranama;
- 2) podatak o vrsti faktoringa;
- 3) osnov i podatke o potraživanju koje je predmet ugovora;
- 4) iznos, način obračuna i isplate otkupljenog potraživanja ustupiocu;
- 5) iznos, način obračuna i isplate naknade faktoru;
- 6) pravo faktora na kamatu i druge troškove, koji mogu prosteći iz realizacije ugovora;
- 7) datum zaključivanja ugovora;
- 8) potpise zakonskih zastupnika svake ugovorne strane, drugog lica ovlašćenog za potpisivanje ugovora ili punomoćnika ovih lica.

Član 21.

Ugovor o faktoringu prestaje da važi istekom roka na koji je zaključen, a ako nije zaključen na određeni rok, ne može prestati pre nego što sva prodata potraživanja ne budu naplaćena ili regresirana od strane ustupioca.

Član 22.

Ugovori o faktoringu jednog ustupioca zaključeni sa različitim faktorima, a koji imaju za predmet prodaju istog potraživanja, zabranjeni su i svaki takav naknadno zaključen ugovor ništav je.

Odredbe ugovora o faktoringu i opštih uslova poslovanja ustupioca ili faktora koje predviđaju drugačije pravilo u odnosu na pravilo iz stava 1. ovog člana, ništave su.

VII. PRODAJA POTRAŽIVANJA

Član 23.

Prodaju svakog potraživanja određenog ugovorom o faktoringu ustupilac vrši uz istovremenu predaju faktoru:

- 1) ugovora (original ili kopija overena od strane nadležnog organa) i/ili fakture i drugih dokumenata kojima se dokazuje osnov i vrši identifikacija potraživanja;
- 2) obaveštenja dužniku da je potraživanje prodato faktoru.

O predaji dokumentacije iz stava 1. ovog člana ustupilac i faktor sačinjavaju poseban dokument.

Datumom prodaje potraživanja smatra se datum kad je ustupilac predao faktoru dokumentaciju iz stava 1. ovog člana, naveden u dokumentu o predaji dokumentacije.

Član 24.

Ustupilac je u obavezi da dostavi dužniku obaveštenje o prodaji potraživanja u pisanoj ili elektronskoj formi.

Član 25.

Obaveštenje o prodaji potraživanja može biti učinjeno za sva potraživanja koja su predmet ugovora o faktoringu, bez obzira da li ona postoje u vreme zaključenja ugovora ili ne.

Obaveštenje iz stava 1. ovog člana mora da sadrži informacije o ugovoru o faktoringu, podatke o faktoru kojem je dužnik u obavezi da plati i instrukcije za plaćanje.

Ako se obaveštenje iz stava 1. ovog člana odnosi na jedno ili više postojećih potraživanja, obaveštenje, pored podataka iz stava 2. ovog člana, mora da sadrži broj fakture, iznos potraživanja i valutu plaćanja.

Član 26.

Nakon prijema obaveštenja iz člana 24. ovog zakona, dužnik je u obavezi da potraživanje isplati faktoru.

Isplatom potraživanja ustupiocu dužnik se ne oslobađa obaveze prema faktoru ako je pre isplate obavešten o prodaji potraživanja, a ustupilac mora bez odlaganja takvu isplatu preneti faktoru.

VIII. NAPLATA POTRAŽIVANJA

Član 27.

Naplata dospelih potraživanja faktor vrši u svoje ime i za svoj račun.

IX. PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI U POSTUPKU REALIZACIJE FAKTORINGA

Član 28.

Faktor ima obavezu da vodi urednu i ažurnu evidenciju otkupljenih potraživanja, koju je dužan pokazati nadležnim organima u postupku nadzora nad obavljanjem poslova faktoringa.

Faktor ima obavezu da savesno upravlja otkupljenim potraživanjima, sa pažnjom dobrog privrednika.

Član 29.

Ustupilac je odgovoran faktoru za osnovanost i vrednost potraživanja koja su predmet ugovora o faktoringu.

Ustupilac garantuje faktoru da su prodana potraživanja oslobođena zaloge, prigovora, tereta i ostalih prava trećih lica, odnosno da su po svim osnovama nesporna, osim ako nije drugačije ugovoreno.

U slučaju kad su prodana potraživanja opterećena zalogom, odnosno na bilo koji način osporena od strane dužnika ili trećeg lica, a ugovorom o faktoringu nije isključena garancija ustupioca iz stava 2. ovog člana, faktor ima pravo regresa od ustupioca i u slučaju kad je ugovoren faktoring bez regresa.

Član 30.

U slučaju kad je prodaja potraživanja zabranjena ugovorom između ustupioca i dužnika ili dužnikovim opštim uslovima poslovanja, ovakva zabrana nema pravnog dejstva na prodaju potraživanja faktoru, koja je izvršena na osnovu ugovora o faktoringu i u skladu sa ovim zakonom, osim ako drugačije nije uređeno međunarodnim ugovorom.

Član 31.

U slučaju da ugovorom o faktoringu nije drugačije definisano, smatra se da je dalja prodaja i prenos potraživanja sa faktoring društva na drugo faktoring društvo dozvoljena, a u skladu sa ostalim odredbama ovog zakona.

Član 32.

Dokumentacija iz člana 23. stav 1. ovog zakona predstavlja verodostojnu ispravu u postupku izvršenja.

Uz dokumentaciju iz prethodnog stava dostavlja se i dokaz o osnovu prenosa potraživanja.

X. NADZOR NAD OBAVLJANJEM POSLOVA FAKTORINGA

Član 33.

Nadzor nad obavljanjem poslova faktoringa kod faktoring društava vrši Ministarstvo, odnosno drugi nadležni organ, u skladu sa posebnim propisima kojima su utvrđene njihove nadležnosti.

Nadzor nad obavljanjem poslova faktoringa kod banaka vrši Narodna banka Srbije, u skladu sa propisima o bankama.

XI. KAZNENE ODREDBE

Član 34.

Novčanom kaznom od 100.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj banka i privredno društvo ako:

- 1) obavlja poslove faktoringa suprotno uslovima propisanim ovim zakonom (član 5);
- 2) prijavu za upis u registar privrednih subjekata ne podnese u roku propisanim ovim zakonom (član 7. stav 7);
- 3) obavlja poslove faktoringa u međunarodnom dvofaktorskom sistemu suprotno uslovima propisanim ovim zakonom (član 14. stav 1);
- 4) obavlja poslove faktoringa bez zaključenog ugovora (član 19. stav 1);
- 5) zaključi više ugovora o faktoringu koji imaju za predmet prodaju istog, celog potraživanja sa više od jednim faktorom (član 22. stav 1);
- 6) ne vodi urednu i ažurnu evidenciju ili istu ne pokaže u postupku nadzora nad obavljanjem poslova faktoringa (član 28. stav 1).

Za radnje iz stava 1. ovog člana kazniće se za prekršaj i odgovorno lice u banci i privrednom društvu novčanom kaznom od 5.000 do 150.000 dinara.

Član 35.

Novčanom kaznom od 10.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako:

- 1) obavlja poslove faktoringa bez zaključenog ugovora (član 19. stav 1);
- 2) zaključi više ugovora o faktoringu koji imaju za predmet prodaju istog, celog potraživanja sa više od jednim faktoring društvom (član 22. stav 1).

XII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 36.

Privredna društva koja obavljaju poslove faktoringa, osnovana pre stupanja na snagu ovog zakona, dužna su da svoje poslovanje usklade sa odredbama ovog zakona podnošenjem zahteva iz člana 7. stav 1. ovog zakona Ministarstvu u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Privredna društva koja obavljaju poslove faktoringa, osnovana pre stupanja na snagu ovog zakona, nemaju obavezu dostavljanja izjave iz člana 7. stav 2. tačka 5) ovog zakona, već dostavljaju dokaz o ispunjenosti uslova iz člana 6. stav 2. ovog zakona.

Odredbe čl. 5. – 10. ovog zakona ne primenjuju se na privredno društvo koje je Republika osnovala posebnim zakonom radi finansiranja izvoza, a koje poslovanje obavlja u skladu sa tim posebnim zakonom.

Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na ugovore o faktoringu zaključene pre dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 37.

Propis iz člana 7. stav 9. ovog zakona doneće se najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, a propis iz člana 10. stav 5. ovog zakona doneće se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 38.

Registar faktoringa ustanoviće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 39.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, osim odredbe člana 2. stav 2. ovog zakona, koja stupa na snagu 1. maja 2014. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. Ustavni osnov

Ustavni osnov za donošenje Zakona o faktoringu sadržan je u članu 97. tačka 6. i članu 99. stav 1. tačka 7. Ustava Republike Srbije, kojim se utvrđuje da Republika Srbija, između ostalog, uređuje i obezbeđuje jedinstveno tržište i sistem obavljanja pojedinih privrednih i drugih delatnosti.

II. Razlozi za donošenje

Razlozi zbog kojih se predlaže donošenje Zakona o faktoringu ogledaju se u sve većoj potrebi finansiranja obrtnih sredstava, zaštite od kreditnog rizika, upravljanjem potraživanjem i uslugom naplate potraživanja, koja može biti ostvarena putem finansijskog instrumenta faktoringa koji sve navedeno može da omogućiti.

Prvenstveno je namenjen malim i srednjim preduzećima, koja tradicionalno imaju otežan pristup bankarskim sredstvima, usled niske kreditne sposobnosti ili neadekvatnih sredstava obezbeđenja kredita. Faktoring je važan i za izvoznike, jer, pored finansiranja putem avansne isplate, omogućava preuzimanje rizika naplate, upravljanje i monitoring potraživanja, čime se povećava konkurentnost i izvozni potencijal ovog sektora na međunarodnom tržištu.

Faktoring, u čijoj osnovi je prenos potraživanja nastalih iz komercijalnih ugovora, kao instrument finansiranja ima značajnu ulogu na međunarodnom tržištu. Na globalnom nivou, kontinuirano beleži rastući trend, posebno izražen poslednjih godina zbog nelikvidnosti privrednih subjekata i produženih rokova plaćanja, uzrokovanih ekonomskom krizom.

U Republici Srbiji faktoring je prisutan od 2005. godine, što je relativno kasno u odnosu na druge zemlje u okruženju (u Češkoj od 1992. godine, a u Sloveniji i Mađarskoj od 1995. godine).

U poslednje tri godine, usled ekonomske krize i drastičnog pogoršanja likvidnosti u realnom sektoru, evidentna je pojačana tražnja za faktoring uslugama. Prema granskoj strukturi, najveće učešće u faktoring poslovima imaju trgovina, farmacija, telekomunikacije, poljoprivredno – prehrambena industrija i ostale usluge. Izvozni faktoring, takođe, beleži rast i učestvuje sa 18% u ukupnom prometu, što je na nivou svetskog proseka, ali je nedovoljno sa aspekta pospešivanja devizne likvidnosti i intenzivnije podrške izvozu, kao okosnici planiranog privrednog rasta. Osnovna prepreka bržem razvoju međunarodnog faktoringa je nejasna regulativa, koja otežava obavljanje ino-faktoringa kroz „dvofaktorski sistem”, kao dominantan oblik praktičnog funkcionisanja faktoringa u međunarodnom okruženju.

Donošenje Zakona o faktoringu imalo bi sledeće pozitivne efekte:

- 1) povećanje procenta naplate potraživanja, a time i povećanje likvidnosti i solventnosti privrednih subjekata;
- 2) povećanje pravne sigurnosti u poslovanju ugovornih strana, što bi uticalo na povećanje investicija, kako domaćih, tako i stranih;
- 3) povećanje konkurentnosti privrednih subjekata;
- 4) poboljšanje bilansa i kreditne sposobnosti privrednih subjekata, kao i veća dostupnost izvorima finansiranja;
- 5) smanjenje zaduženosti privrednih subjekata;
- 6) povećanje konkurencije u finansijskom sektoru i snižavanje cene kapitala;

7) dugoročno posmatrano, povećanje zaposlenosti i javnih prihoda.

Poreski tretman usluge faktoringa jedno je od važnijih pitanja kod obavljanja faktoringa, ali važeća zakonska regulativa ne predstavlja ograničavajući faktor za razvoj faktoring tržišta.

Sa stanovišta primene Zakona o porezu na dodatu vrednost („Službeni glasnik RS”, br. 84/04, 86/04 – ispravka, 61/05, 61/07 i 93/12), odredbom člana 25. stav 1. tačka 6) ovog zakona propisano je poresko oslobođenje bez prava na odbitak prethodnog poreza za promet usluga poslovanja i posredovanja u poslovanju novčanim potraživanjima, čekovima, menicama i drugim sličnim hartijama od vrednosti, osim naplate potraživanja za druga lica. U skladu sa navedenim, na naknadu, odnosno proviziju za promet usluge koje faktor pruža, tj. otkup potraživanja od ustupioca – isporučioca dobara, odnosno pružaoca usluga pre roka dospeća, što podrazumeva da je ustupilac prodao potraživanje faktoru, porez na dodatu vrednost se ne obračunava i ne plaća, a obveznik poreza nema pravo na odbitak prethodnog poreza po osnovu prometa faktoring usluge.

Sa stanovišta primene Zakona o porezu na dobit pravnih lica („Službeni glasnik RS”, br. 25/01, 80/02, 80/02 – dr. zakon, 43/03, 84/04, 18/10, 101/11 i 119/12), od posebnog značaja je to da predmet kupoprodaje, kod obavljanja faktoringa, predstavljaju novčana potraživanja koja su nedospela, odnosno potraživanja koja dospevaju na naplatu u roku do godinu dana od dana prodaje robe, odnosno pružanja usluge, definisanog ugovorom o prodaji robe ili pružanja usluga. Na osnovu navedenog, razlika između nominalne vrednosti potraživanja, koja je navedena u ugovoru o prodaji robe ili pružanja usluga, i prodajne vrednosti potraživanja, odnosno vrednosti po kojoj je ustupilac prodao svoje potraživanje faktoru i koja je navedena u ugovoru o faktoringu, iskazuje se i priznaje kao rashod u poreskom bilansu, prilikom utvrđivanja oporezive dobiti na način predviđen članom 6. stav 2. Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Kao ograničavajući faktor daljeg razvoja faktoringa ističe se obaveza identifikacije dužnika na način propisan važećim odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 20/09, 72,09 i 91/10).

Naime, uvažavajući specifičnosti faktoringa i činjenicu da dužnici iz spoljnotrgovinskog posla nemaju interes za dostavljanje podataka i propisane dokumentacije, ukazano je na potrebu redefinisanja zakonskih odredbi u pravcu pojednostavljenja procesa identifikacije dužnika od strane faktora.

III. Objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja

Članom 1. definisan je predmet zakona koji sadrži pojam, predmet, učesnike u faktoringu, uslove i način obavljanja faktoringa, vrste faktoringa, prava i obaveze učesnika u faktoringu, ugovor o faktoringu, obrnuti faktoring i nadzor nad obavljanjem faktoringa.

Članom 2. date su definicije pojedinih pojmova upotrebljenih u ovom zakonu.

Članom 3. propisano je da buduće potraživanje može biti predmet faktoringa samo ako je određivo i ako je u ugovoru o faktoringu naveden podatak o tome ko će biti dužnik takvog potraživanja.

Članom 4. precizirano je da predmet faktoringa ne može biti potraživanje po osnovu prodaje robe ili usluge namenjene ličnim, porodičnim ili potrebama domaćinstva.

Članom 5. propisano je da faktoring društvo može biti privredno društvo osnovano u Republici Srbiji radi obavljanja poslova faktoringa, koje ispunjava uslove propisane ovim zakonom u pogledu osnovnog dela novčanog kapitala i koje ima

odobrenje ministarstva nadležnog za poslove finansija i privrede (u daljem tekstu: Ministarstvo) za obavljanje poslova faktoringa.

Članom 6. propisan je minimalni iznos osnovnog novčanog kapitala faktoring društva. Takođe, ovim članom se definiše i visina kapitala koju u svakom trenutku mora da ima faktoring društvo, a u cilju pružanja većeg stepena pravne i finansijske sigurnosti učesnicima u poslu.

Članom 7. propisano je da odobrenje za obavljanje poslova faktoringa u formi rešenja Ministarstvo izdaje na zahtev podnosioca. Takođe, ovim članom se propisuju i dokumenta koja se Ministarstvu prilažu uz zahtev, kao i obaveza osnivača faktoring društva da izvrši upis faktoring društva u nadležni registar privrednih subjekata. Istovremeno, ovim članom je propisano i da je osnivač privrednog društva ili lice koje on ovlasti dužan da svaku promenu podataka iz stava 2. ovog člana dostavi Ministarstvu odmah, a najkasnije u roku od deset dana od dana nastale promene.

Čl. 8. i 9. propisani su razlozi i uslovi za prestanak važenja, odnosno oduzimanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa.

Članom 10. propisano je da se podaci o izdatim i oduzetim odobrenjima za obavljanje poslova faktoringa evidentiraju u Registru faktoringa (u daljem tekstu: Registar), koji vodi Agencija za privredne registre, preko registratora. Ovim članom je definisan Registar, kao jedinstvena, centralna, elektronska baza podataka o izdatim i oduzetim odobrenjima za obavljanje posla faktoringa. Članom 10. je, takođe, definisano da se na izbor i razrešenje registratora, obim njegovih ovlašćenja i obaveza primenjuje zakon kojim se uređuje rad Agencije za privredne registre, a na postupak registracije zakon kojim se uređuje postupak registracije u Agenciji za privredne registre, kao i da ministar nadležan za poslove finansija i privrede propisuje sadržinu Registra.

Članom 11. definisane su vrste faktoringa.

Članom 12. uređen je domaći faktoring kao faktoring čiji je predmet prodaja ili prenos potraživanja nastalog prodajom robe ili pružanjem usluga između domaćih lica na unutrašnjem tržištu.

Članom 13. uređen je međunarodni faktoring kao faktoring čiji je predmet prodaja ili prenos potraživanja nastalog u spoljnotrgovinskom prometu robe, odnosno usluga, a koji se obavlja u jednofaktorskom sistemu, kada u faktoringu učestvuje samo jedan faktor, i u dvofaktorskom sistemu, kada u faktoringu učestvuju faktor sa sedištem u Republici i faktor sa sedištem u inostranstvu.

Članom 14. propisane su obaveze koje faktor, koji obavlja međunarodni faktoring u dvofaktorskom sistemu, mora da ispunjava, odnosno obaveza zaključivanja interfaktorskog ugovora, uz korišćenje međunarodno priznatih i prihvaćenih pravnih i tehničkih okvira koje su razvila međunarodna udruženja, naročito Factors Chain International (FCI) i International Factors Group (IFG), kao i obaveza da faktor preduzme radnje i mere poznavanja i praćenja stranke, u skladu sa propisima kojima se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

Članom 15. definisan je faktoring bez regresa koji podrazumeva da je faktoring društvo preuzelo rizik naplate potraživanja na sebe, a koji obuhvata rizik nesposobnosti plaćanja od strane dužnika.

Članom 16. definisan je faktoring sa regresom koji podrazumeva pravo faktoring društva da zahteva namirenje od dužnika, ustupioca ili od obojice u isto vreme, u granicama odgovornosti dužnika i ustupioca, ako nije drugačije ugovoreno, kao i rok u kom je faktor dužan da obavesti ustupioca da naplata potraživanja nije izvršena.

Članom 17. propisano je da, ukoliko se ne može sa sigurnošću utvrditi koji faktoring je ugovoren, smatra se da je ugovoren faktoring sa regresom.

Članom 18. definisan je obrnuti faktoring kao posebna vrsta faktoringa koji se ugovara između faktora i dužnika iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu, na osnovu koga faktor, preuzimanjem faktura od dužnika, preuzima njegovu obavezu plaćanja prema poveriocima, a ima pravo naplate od dužnika u roku iz ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu. Dužnik je u obavezi da obezbedi saglasnost poverioca na prenos dugovanja. Takođe, ovim članom je utvrđeno da se na obrnuti faktoring shodno primenjuju odredbe ovog zakona kojima je uređen faktoring.

Čl. 19. do 21. propisani su forma i sadržina ugovora o faktoringu, te važenje ugovora o faktoringu.

Članom 22. definisani su zabranjeni ugovori.

Članom 23. uređena je prodaja potraživanja, određenog ugovorom o faktoringu, način na koji se prodaja vrši, odnosno dokumentacija koju ustupilac istovremeno predaje faktoru, te šta se smatra datumom prodaje potraživanja.

Čl. 24. do 26. uređena su pravila i forma obaveštavanja dužnika od strane ustupioca o prenetom potraživanju.

Članom 27. propisano je da naplatu dospelih potraživanja faktor vrši u svoje ime i za svoj račun.

Članom 28. propisano je da faktoring društvo ima obavezu da vodi urednu i ažurnu evidenciju, koju je dužan pokazati nadležnim organima u postupku nadzora nad obavljanjem poslova faktoringa, te obavezu da savesno upravlja otkupljenim potraživanjima, sa pažnjom dobrog privrednika.

Čl. 29. do 31. uređena je odgovornost ustupioca, pravno dejstvo zabrane prodaje potraživanja, koja je ugovorena između ustupioca i dužnika, i dalja prodaja potraživanja.

Članom 32. propisuje se dokumentacija koja predstavlja verodostojnu ispravu u postupku izvršenja.

Članom 33. uređen je nadzor nad obavljanjem poslova faktoringa.

Čl. 34. i 35. propisane su kaznene odredbe.

Članom 36. propisano je da su privredna društva koja obavljaju poslove faktorniga, osnovana pre dana stupanja na snagu ovog zakona, dužna da svoje poslovanje usklade sa odredbama ovog zakona podnošenjem zahteva iz člana 7. stav 1. ovog zakona Ministarstvu u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, kao i da nemaju obavezu dostavljanja pismene izjave iz člana 7. stav 2. tačka 5) ovog zakona, već dostavljaju dokaz o ispunjenosti uslova iz člana 6. stav 2. ovog zakona. Odredbe ovog zakona ne primenjuju se na ugovore o faktoringu zaključene pre dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 37. predviđeno je da će propis iz člana 7. stav 9. ovog zakona biti donet najkasnije u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, dok će propis iz člana 10. stav 5. ovog zakona biti donet najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 38. propisano je da će se Registar faktoringa ustanoviti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 39. uređeno je stupanje na snagu ovog zakona.

IV. Finansijska sredstva potrebna za sprovođenje ovog zakona

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije za 2013. godinu.

Nakon što stupi na snagu odredba člana 2. stav 2. ovog zakona, koja stupa na snagu 1. maja 2014. godine, u budžetu će se obezbediti potreban iznos sredstava za izmenu softverskog programa sistema za izvršenje budžeta (FMIS), koji se koristi u svrhu kontrole i realizacije plaćanja, kao i relevantnog izveštavanja od strane Uprave za trezor.

Pomenuta izmena softverskog programa sistema za izvršenje budžeta (FMIS) zahteva da se, najpre, utvrdi detaljna funkcionalna specifikacija, koja najbliže opisuje poslovni proces koji proizlazi iz donetih zakonskih i podzakonskih akata, a, potom, da se uradi adekvatna procena vremena potrebnog za sprovođenje ove izmene, podrazumevajući i angažovanje različitih stručnjaka od strane pružaoca usluga (biznis analitičar, projektant, programer, menadžer projekta, administrator i drugo).

Tačan iznos sredstava, koje je potrebno obezbediti u odnosu na budžet za 2014. godinu, zavisi od više parametara koji u ovom trenutku nisu poznati i ne mogu se sagledati bez angažovanja pružaoca usluge izmene softverskog programa sistema za izvršenje budžeta (FMIS), već će se ista planirati u redovnoj proceduri pripreme zakona o budžetu za 2014. godinu.

V. Analiza efekata

U savremenim privredama postojanje razvijenog tržišta faktoringa omogućava razvoj preduzeća, te posledično i razvoj privrede u celini. Faktoring omogućava finansiranje obrtnih sredstava, zaštitu od kreditnog rizika, kao i upravljanje potraživanjem i usluge naplate potraživanja. Prvenstveno je namenjen malim i srednjim preduzećima, koja tradicionalno imaju otežan pristup bankarskim sredstvima usled niske kreditne sposobnosti ili neadekvatnih sredstava obezbeđenja. Faktoring je važan i za izvoznike, jer, pored finansiranja putem avansne isplate, omogućava razvoj preduzeća kroz snižavanje rizika širenja na strana tržišta prebacivanjem kreditnog rizika sa izvoznika na faktora. Na ovaj način, povećavaju se konkurentnost i izvozni potencijal.

Imajući u vidu da je faktoring u Srbiji prisutan od 2005. godine, jedan od ciljeva Radne grupe za izradu Zakona o faktoringu bio je ne samo da postojeći nivo poslovanja bude održan, već da se omogući dalji rast faktoringa i njegova veća dostupnost privredi, naročito malim i srednjim preduzećima, kojima on može predstavljati važan mehanizam rešavanja kratkoročne nelikvidnosti, kao i podršku njihovim nastojanjima da se okrenu izvozu. Osnovni zadatak bio je da se na sveobuhvatan način, u okviru jednog propisa, uredi posao faktoringa. Istovremeno, vodilo se računa da Zakon o faktoringu bude usklađen sa međunarodnim opšteprihvaćenim pravilima i najboljom međunarodnom praksom.

Prilikom izrade ovog zakona konsultovan je međunarodni ekspert, kao i Izvršni odbor FCI (*Factors Chain International*), čiji je član, gospodin Panajotis Papateodorou, lično došao na javnu raspravu organizovanu 9. maja 2012. godine da bi preneo najbolju međunarodnu praksu i stavove Izvršnog odbora povodom ovog zakona.

U daljem radu je, po različitim pitanjima, konsultovan, osim gospodina Papateodoroua, i međunarodni eksperti, koji je dostavio radnoj grupi jednu od komparativnih analiza koja je rađena prilikom izrade ovog zakona, a koja ilustruje rad na usklađivanju sa međunarodnom praksom i opšteprihvaćenim pravilima.

Svi članovi Radne grupe su se detaljno upoznali sa UNIDROIT konvencijom o međunarodnom faktoringu i UNCITRAL konvencijom o prenosu potraživanja u

međunarodnoj trgovini, koje su korišćene prilikom davanja određenih pravnih rešenja, uključujući i sam pojam faktoringa.

Istovremeno napominjemo da je u izradu ovog zakona aktivno bila uključena Sekcija za faktoring Privredne komore Beograda, koja okuplja predstavnike faktoring kompanija, banaka koje se bave faktoringom i Agenciju za osiguranje i finansiranje izvoza (AOFI). Njeni članovi su članovi oba međunarodna udruženja faktoring kuća: *Factors Chain International* (AOFI, JUBMES faktor d.o.o, Marfin Factors & Forfaiters SA - Serbia Branch) i *International Factors Group* (Finera faktoring d.o.o, Prvi Faktor - Faktoring d.o.o, Real Factors). Sekcija za faktoring je bila u konstantnom kontaktu sa oba međunarodna udruženja, koja su konsultovana po pojedinim pitanjima.

Da bi se dobra međunarodna praksa prenela i na članove Sekcije koji nisu direktni članovi međunarodnih organizacija, odnosno podržala implementacija zakona, *International Factors Group* je organizovala regionalnu konferenciju o faktoringu, 10. aprila 2013. godine.

Dosadašnja iskustva, analiza postojećeg zakonodavnog okvira u kome posluju faktori, kao i problemi iz prakse, detaljno objašnjeni u nastavku ove analize efekata, ukazali su na potrebu za donošenjem posebnog Zakona o faktoringu.

U prvom delu izveštaja o sprovedenoj analizi razmatramo kontekst analize, a nakon toga dajemo odgovore na pitanja utvrđena Poslovníkom.

1) Razvoj faktoringa u Republici Srbiji

Faktoring je finansijska usluga koja se pruža kroz pravni posao kupoprodaje postojećeg ili budućeg, nedospelog, kratkoročnog, novčanog potraživanja, nastalog po osnovu ugovora o prodaji robe ili pružanja usluga u zemlji i inostranstvu. Faktoring može biti sa ili bez regresa. Faktoring bez regresa podrazumeva da je faktor preuzeo rizik naplate potraživanja na sebe, odnosno da firma prebacuje kreditni rizik na faktora, što je veoma značajno u uslovima visoke nelikvidnosti. Faktoring sa regresom podrazumeva pravo faktora da zahteva namirenje od dužnika, ustupioca ili od obojice u isto vreme, ako nije drugačije ugovoreno.

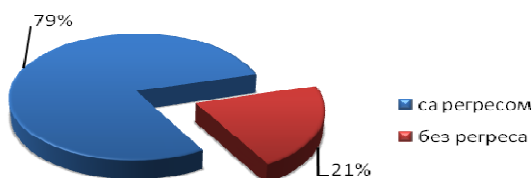
Dodatna pogodnost za preduzeća, naročito za mala i srednja preduzeća, kao i za preduzetnike, jeste suštinska razlika između faktoringa i kratkoročnog kredita. Za razliku od kredita, gde se odluka o kreditiranju zasniva na bonitetu firme i kolateralu koji firma može da obezbedi, što je otežavajuća okolnost za većinu srpskih preduzeća, kod faktoringa kvalitet potraživanja je ispred kvaliteta kolaterala. Kreditni bonitet preduzeća, mada nije nevažan, ima sekundarni značaj kod faktoringa. Osim toga, faktor nudi i kompletnu uslugu naplate potraživanja, čime se preduzeću oslobađaju dodatni resursi. Prednosti faktoringa nad klasičnim kreditima naročito dolaze do izražaja u privredama u kojima postoji otežan pristup izvorima finansiranja i neefikasnim sistemima naplate.

Faktoring je prisutan u Republici Srbiji od 2005. godine, što je relativno kasno u odnosu na druge zemlje u okruženju (u Republici Češkoj prisutan je od 1992. godine, a u Republici Sloveniji i Mađarskoj od 1995. godine). U poslednje tri godine, usled ekonomske krize i drastičnog pogoršanja likvidnosti u realnom sektoru, evidentna je pojačana tražnja za faktoringom. Međutim, uprkos nesumnjivoj potrebi za faktoringom u domaćoj privredi, on do sada nije bio široko razmatran kao alternativa postojećim finansijskim mehanizmima. Razlog leži u nepoznavanju prirode ove transakcije, kao i u dosadašnjoj zakonskoj regulativi, koja nije pružala ambijent za njegovu punu primenu i razvoj određenih vrsta faktoringa, poput međunarodnog faktoringa u dvofaktorskom sistemu. Dok u jednofaktorskom sistemu u faktoringu učestvuje samo jedan faktor, u dvofaktorskom sistemu u faktoringu učestvuju faktor sa sedištem u Republici Srbiji i faktor sa sedištem u inostranstvu.

U Srbiji faktoring usluge pružaju strane i domaće faktoring kompanije, poslovne banke, kao i Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije (AOFI). Pri Privrednoj komori Beograda od 2008. godine formirana je Sekcija za razvoj faktoringa, koja obuhvata 18 aktivnih faktoring kuća i osam banaka, sa ciljem unapređenja faktoringa u Srbiji. U cilju kontinuiranog praćenja razvoja i obima faktoring usluga, Sekcija za faktoring izvršila je godišnje anketiranje kompanija i poslovnih banaka i sačinjen je zbirni izveštaj o ostvarenom prometu u 2010. godini. Podatke je dostavilo 12 aktivnih faktora, od kojih 5 poslovnih banaka. Ukupan promet iznosio je 611,5 miliona evra, što je rast od 40% u odnosu na 2009. godinu, a skoro četverostruko veći obim prometa u odnosu na 2007. godinu. U strukturi ostvarenog obima dominirao je domaći faktoring sa učešćem od 86%, uz istovremeni rast učešća ino-faktoringa sa 10% u 2009. godini na 14% u 2010. godini. Takođe, povećano je učešće poslovnih banaka u ostvarenom prometu sa 30% na 41%. Prema granskoj strukturi prometa, najveće učešće su imale farmaceutska industrija, građevinarstvo, informacione tehnologije i telekomunikacije i prerađivačka industrija.

Prema preliminarnim podacima Sekcije za faktoring za 2011. godinu, 13 faktora (od koji je 7 banaka) ostvarilo je promet u iznosu od 785 miliona evra, što predstavlja rast od 25%, a skoro četverostruko veći obim u odnosu na 2007. godinu.

Grafikon 1: Učešće faktoringa sa i bez regresa u 2011. godini

Izvor: Sekcija za faktoring Privredne komore Beograda

Evidentan je i rast učešća poslovnih banaka u ukupnom prometu, sa 30% u 2009. godini na 50% u 2011. godini. Prema granskoj strukturi, najveće učešće u prometu imaju trgovina, farmacija, telekomunikacije, poljoprivredno-prehrambena industrija i ostale usluge. Izvozni, odnosno međunarodni faktoring, beleži rast. On učestvuje sa 18% u ukupnom prometu, što je na nivou svetskog proseka, ali je nedovoljno sa aspekta pospešivanja devizne likvidnosti i intenzivnije podrške izvozu, kao okosnici planiranog privrednog rasta. Podaci ukazuju i na dominantno učešće faktoringa sa regresom.

Premda je rast industrije evidentan, on je usporen nedostatkom odgovarajućeg pravnog okvira. Očekujemo da donošenje ovog zakona ima naročit uticaj na razvoj dvofaktorskog sistema u međunarodnom faktoringu, koji do sada nije bio moguć. Ova vrsta faktoringa omogućava smanjenje troškova, jer nije potrebno uključivanje bankarskih akreditiva, kao i smanjenje rizika, kroz smanjenje informacione asimetrije u transakciji, te se očekuje njen pozitivan efekat na privredu.

Istovremeno, rast u prethodnom periodu treba posmatrati i kroz prizmu toga da je reč o mladoj industriji, koja je u početnoj fazi životnog ciklusa, odnosno da industrija polako dostiže fazu stagnacije u kojoj dalji rast zavisi od mogućnosti uvođenja novih, inovativnih finansijskih proizvoda, što trenutno nije moguće.

2) Određivanje problema koje zakon treba da reši

Radna grupa, sastavljena od stručnjaka Ministarstva, Narodne banke Srbije, Udruženja banaka, Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Privredne komore Srbije, Sekcije za faktoring pri Privrednoj komori Beograda i Agencije za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije, uz podršku domaćih i stranih eksperata, započela je svoj rad 2012. godine detaljnom analizom problema koje zakon treba da reši.

Činjenica je da se delatnost faktoringa već određeni broj godina obavlja i bez postojanja celovitog pravnog okvira. Istovremeno, analize ukazuju da postojeći regulatorni okvir predstavlja smetnju za dalji razvoj faktoringa do nivoa faktoringa kakav postoji u razvijenim privredama. Stoga bi nedostatak razvoja regulatornog okvira za faktoring direktno sprečio dalji razvoj oblasti faktoringa, dok bi indirektno usporio razvoj preduzeća kroz nepružanje šireg spektra mogućnosti finansiranja i upravljanja finansijama, kakve imaju preduzeća iz razvijenih privreda.

Osnovna prepreka bržem razvoju faktoringa je nejasna regulativa, koja dodatno otežava razvoj faktoringa kroz kreiranje pogrešne slike o faktoringu, odnosno njegovoj upotrebi u privredi.

Legislativu koja direktno utiče na poslovanje faktora čine Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ”, br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, i „Službeni list SRJ”, br. 31/93, 22/99, 23/99, 35/99, 44/99), Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 20/09, 72,09 i 91/10), Zakon o deviznom poslovanju („Službeni glasnik RS”, br. 62/06, 31/11 i 119/12), kao i UNIDROIT konvencija o međunarodnom faktoringu i UNCITRAL konvencija o prenosu potraživanja u međunarodnoj trgovini. Detaljna analiza postojeće legislative koja reguliše faktoring u Srbiji ukazala je na sledeće probleme:

a) Obveznicima, u smislu Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, između ostalog smatraju se i društva koja obavljaju faktoring poslove, što podrazumeva obavezu preduzimanja radnji i mera za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma u skladu sa zakonom i propisima koji regulišu ovu oblast, što predstavlja ograničavajući faktor daljem razvoju faktoringa u Republici. Međutim, Zakon o sprečavanju pranja novca daje mogućnost olakšane identifikacije u pojedinim slučajevima, odnosno odredbama čl. 23. – 26. ovog zakona propisana mogućnost poveravanja vršenja pojedinih radnji i mera poznavanja i praćenja stranke preko trećih lica, pod kojima se smatraju poslovne banke, brokersko – dilerska društva, društva za osiguranje (životno), društva za upravljanje životnim fondovima i društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima. U cilju rasterećenja učesnika u poslovima faktoringa, neophodno je Upravi za sprečavanje pranja novca predložiti izmene Zakona o sprečavanju pranja novca u članu koji se odnosi na poveravanje vršenja pojedinih radnji i menira poznavanja i praćenja stranke preko trećih lica, tako što bi se dodala i društva koja se bave poslovima faktoringa;

b) U članu 7. Zakona o deviznom poslovanju predviđeno je da banke, odnosno rezidenti, osim rezidenata – fizičkih lica, i nerezidenti mogu kupovati ili prodavati, odnosno platiti ili naplatiti potraživanja i dugovanja koja su nastala po realizovanim spoljnotrgovinskim poslovima rezidenata, koji se ne smatraju komercijalnim kreditima i zajmovima. Takođe je predviđeno da se ti poslovi mogu vršiti samo na osnovu ugovora zaključenog između prenosioca i primaoca potraživanja i dugovanja. Međutim, Zakonom o deviznom poslovanju ne uređuju se pojedinih koje proizlaze iz specifičnosti obavljanja međunarodnog faktoringa u dvofaktorskom sistemu, kao što je interfaktorski ugovor koji predstavlja međunarodni standard u obavljanju faktoringa i ima za cilj obezbeđivanje veće pravne sigurnosti za učesnike u ovim poslovima;

v) Ono što proizlazi iz analize postojećeg Zakona o obligacionim odnosima jeste da isti omogućava punu slobodu ugovaranja, te da, i pored nepostojanja

imenovanog ugovora, pruža dovoljan stepen fleksibilnosti za nesmetanu realizaciju faktoring poslova. Međutim, odredbe Zakona o obligacionim odnosima ne uređuju pojedinosti koje se tiču poslova faktoringa, a koje je neophodno definisati za privredno društvo koja se bavi faktoringom.

3) Ciljevi koji će se donošenjem zakona postići

Donošenje novog zakona, kojim se na jedinstven način reguliše oblast faktoringa, pozitivno utiče na postojeće i nove faktore. Zakonom se otklanjaju problemi koji su se pojavili u praksi, regulišu se pravne praznine i izbegavaju razna nepotrebna tumačenja poput mogućnosti/nemogućnosti obavljanja dvofaktorskog međunarodnog faktoringa, poreskog tretmana usluga faktoringa sa aspekta PDV i slično.

Zakon o faktoringu će kroz definisanje jasnih uslova za obavljanje faktoringa (osnovnog kapitala, odobrenja, definisanja privrednog subjekta koji može da se bavi faktoringom i drugo), kao i propisivanje nadzora nad poslovima faktoringa, omogućiti viši stepen sigurnosti učesnika u poslovima faktoringa, što će za posledicu imati veće korišćenje faktoringa od strane privrede.

Radi zaštite od rizične alokacije kapitala, Zakonom o faktoringu je predviđeno da faktoring društvo može obavljati samo posao faktoringa i sa faktoringom povezane poslove.

Zakonom o faktoringu predviđen je osnovni novčani kapital faktoring društva u iznosu koji ne može biti manji od 40.000.000 dinara. Za razliku od dugih zakonskih rešenja, poput Zakona o finansijskom lizingu, Nacrt predviđa da se kapital društva može koristiti, odnosno ne predviđa da novčani deo osnovnog kapitala uvek mora biti u iznosu koji nije manji od novčanog dela kapitala u trenutku osnivanja. Ovim je omogućeno korišćenje novčanog uloga u poslovanju. Takođe napominjemo da je denominacijom novčanog uloga u nacionalnoj valuti izbegnuto dnevno prilagođavanje kapitala zakonskoj odredbi, što jeste slučaj kod Zakona o finansijskom lizingu i Zakona o tržištu kapitala.

Povećanje broja faktora, posebno privrednih društava, u uslovima niske likvidnosti privrede i otežane naplate potraživanja zahteva propisivanje uslova čiji je cilj osiguranje poverenja u finansijski sistem i njegove insitucije. Polazeći od postojećih zakonskih rešenja po pitanju osnovnog kapitala subjekata koji pružaju druge vrste finansijskih usluga, te uporednopravnih rešenja, Radna grupa je zaključila da Zakonom o faktoringu predviđeni iznos osnovnog novčanog kapitala predstavlja jednu od mera očuvanja poverenja u finansijski sistem, pruža dodatnu sigurnost učesnicima u faktoring poslovima, kao i, posredno, u stabilnost samog finansijskog sistema. Radna grupa je, takođe, imala u vidu i činjenicu da poslove faktoringa u Republici pretežno obavljaju banke ili privredna društva koja su supsidijari banaka, što je praksa i u drugim zemljama s razvijenim faktoring tržištima, iz razloga koji proizlaze iz same prirode ove vrste pravnog posla. Prema podacima za 2012. godinu, u pet zemalja, u kojima je faktoring najrazvijeniji, 86% tržišnog učešća čine faktoring kuće u okviru banaka. Stoga se očekuje da propisivanje osnovnog novčanog kapitala u iznosu predviđenim Zakonom o faktoringu neće izazvati smanjenje broja faktora na tržištu, već, naprotiv, smanjenje potencijalnih rizika i, time, stvaranje veće pravne sigurnosti za sve učesnike u ovim poslovima.

Dodatno napominjemo da je predloženi iznos bio predlog Sekcije za faktoring čiji su članovi i faktori koji nisu deo banaka, te da je o pitanju visine osnovnog novčanog kapitala faktoring društva više puta diskutovano na javnim raspravama, kao i sa međunarodnim faktoring organizacijama. Niti jednom nije izražena sumnja u visinu predviđenog kapitala.

Iz istih, gore navedenih razloga, ovaj zakon predviđa da se faktori mogu baviti poslovima faktoringa i sa faktoringom srodnim i povezanim poslovima. Time je faktorima omogućeno da slobodno obavljaju svoj posao, ali i naznačeno da se radi o finansijskoj instituciji koja se, na primer, ne može baviti poslovima trgovine, poljoprivrede i slično. Ovo je veoma bitno za građenje poverenja u samu industriju faktoringa, što je osnova poslovanja svake finansijske institucije. Istovremeno, *International Factors Group* je javno pozdravio dato rešenje, navodeći njegovu važnost za afirmisanje industrije.

Uvođenjem Registra faktoringa, u kome bi se evidentirali podaci o izdatim, ali i oduzetim odobrenjima za obavljanje poslova faktoringa, postiže se veći uvid u tržište faktoringa. Uvidom u Registar faktoringa, koji je jedinstvena, centralna i elektronska baza podataka, privredni subjekti na lako dostupan način mogu doći do informacija koje mogu biti od značaja kod donošenja odluke o zaključivanju ugovora o faktoringu. Prilikom razmatranja mogućnosti da predmet registra budu ugovori o faktoringu, a nakon konsultacija obavljenim sa ciljnim grupama, zaključeno je da bi registar ugovora o faktoringu predstavljao izuzetno opterećenje za učesnike u faktoring poslovima, imajući u vidu veliki obim ugovora koji se zaključuju i realizuju, a što bi posledično dovelo do povećanja troškova u obavljanju poslova faktoringa. Ovaj registar je samo evidencioni registar faktoring kuća, te kao takav ne predstavlja dodatno opterećenje industriji. Istovremeno, napominjemo da je on bitan za superviziju, kao i da se njegovim postojanjem omogućava privredi uvid u spisak firmi koje mogu da rade faktoring poslove, čime se podiže nivo poverenja.

Istovremeno, napominjemo da niti faktoring industrija, niti MSP, sa kojima je posebno obavljena javna rasprava, nisu podržali osnivanje registra ugovora. Sa stanovišta faktoring industrije, registrovanje faktura donosi značajne troškove, koji bi se preneli na klijente, a istovremeno je skoro neizvodljivo da registar bude ažuran. Kao ilustraciju toga navešćemo da samo AOFI ima oko 5.000 faktura godišnje, dok vodeće faktoring kuće u Srbiji sa trenutnim obimom posla imaju oko 30.000 faktura koje bi morale da budu unete u registar. Sa druge strane, MSP napominju da bi uvođenje ovakvog registra dodatno podiglo cenu faktoringa, a da, istovremeno, ne utiče na poboljšanje kako u pogledu cene, tako i u pogledu sigurnosti.

Zakonom o faktoringu je predviđena mogućnost obavljanja međunarodnog faktoringa u dvofaktorskom sistemu, što će biti od posebnog značaja za privredna društva koja obavljaju spoljnotrgovinsko poslovanje. Polazeći od odredbi propisa kojima se uređuje sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija u faktoring poslovima, objavljene od strane Ministarstva finansija i privrede -Uprave za sprečavanje pranja novca, te obaveze polaganja stručnog ispita i dobijanja licence za lica koja se bave faktoringom, u smislu člana 40. Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Zakonom o faktoringu je predviđena obaveza faktora da preduzme radnje i mere poznavanja i praćenja stranke kod obavljanja međunarodnog faktoringa u dvofaktorskom sistemu. U radnu grupu za izradu Nacrta bila je uključena Uprava za sprečavanje pranja novca, koja je, između ostalog, napomenula da se radi na izradi novog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

Povećanje pravne sigurnosti ugovornih strana uticaće na povećanje investicija, kako domaćih, tako i stranih. Istovremeno, razvoj industrije faktoringa od strane respektabilnih institucija dovešće do povećanja konkurencije u finansijskom sektoru, te posledično i do snižavanje cene finansiranja, što predstavlja direktan pozitivan uticaj na privredna društva i preduzetnike.

Jasno regulisana oblast kroz sveobuhvatan Zakon o faktoringu, kao i kroz jasno definisane mere za sprovođenje Zakona, doprineće smanjivanju trenutne neinformisanosti privrede, naročito malih i srednjih preduzeća, o funkcionisanju

faktoringa, kao i mogućnostima koje ovakav način finansiranja pruža. Na taj način će privreda biti u mogućnosti da razume i koristi faktoring kao jedan od instrumenata upravljanja finansijama, naročito u domenu upravljanja likvidnošću.

Zakon o faktoringu ima za cilj da privredi omogući:

1) povećanje likvidnosti – ustupanjem potraživanja skraćuje se vreme naplate potraživanja i brže dolazi do likvidnih sredstava potrebnih za poslovanje i finansiranje proizvodnje robe ili pružanja usluga;

2) veću sigurnost – potraživanja koja su predmet faktoringa bez regresa pokrivaju se polisom kreditnog osiguranja od neplaćanja usled nelikvidnosti dužnika. Kroz faktoring se razvija i delatnost osiguranja potraživanja;

3) veću konkurentnost – ustupilac koji je prodavac robe ili usluga može da ponudi duže rokove plaćanja, kao i prodaju na otvoren račun i da, na taj način, poveća svoju konkurentnost na domaćem i inostranom tržištu;

4) bolju kreditnu sposobnost – faktoring je oblik finansiranja obrtnog kapitala koji ne povećava zaduženost, ne opterećuje bilans i ne umanjuje kreditni potencijal firmi kod poslovnih banaka.

Posebno treba istaći da Zakon o faktoringu ima indirektni cilj da pruži podršku razvoju malih i srednjih preduzeća i preduzetnika kroz olakšavanje pristupa finansijskim sredstvima. Mala i srednja preduzeća nemaju dovoljno obrtnog kapitala da finansiraju duge rokove naplate, a ni dovoljnu finansijsku snagu da bi se zaduživali na finansijskom tržištu pod povoljnim uslovima. Razvijen domaći faktoring omogućio im da uđu u lanac dobavljača multinacionalnih kompanija koje su i najveći izvoznici iz Srbije, što će doprineti povećanju učešća domaćih komponenti u izvozu i smanjiti platnobilansni deficit. Banke u Republici, prilikom odobravanja kredita, imaju visoke zahteve u pogledu ispunjenosti uslova od malih i srednjih preduzeća. Usvajanje Zakona o faktoringu omogućilo bi smanjenje zavisnosti malih i srednjih preduzeća od bankarskog sektora.

Zakonom se postiže bolja podrška izvozu. Razvijen faktoring omogućava izvozniku naplatu izvoza u kraćem vremenskom periodu, umesto da se isporuka proizvoda vrši na kredit ili odloženo plaćanje. Na taj način, privredni subjekti mogu da se šire na nova tržišta ne ugrožavajući svoju likvidnost. Ukoliko bi imali Zakon o faktoringu koji na fleksibilan način uređuje ugovorne odnose u poslu faktoringa, za očekivati je veće i jasnije korišćenje faktoringa kao načina finansiranja obrtnih sredstava, zaštitu od kreditnog rizika, podrške izvozu, kao i upravljanja potraživanjem i naplatom potraživanja.

4) Druge mogućnosti za rešavanje problema

U toku analize razmatrano je nekoliko relevantnih mogućnosti za rešenje gore navedenih problema:

- 1) status kvo opcija, u kom slučaju bi brojna pitanja ostala nerešena;
- 2) donošenje zakona o izmenama i dopunama postojećih zakona;
- 3) donošenje novog zakona, koji bi na sveobuhvatan način uredio oblast faktoringa.

Status kvo je odbačen zbog brojnih nejasnoća koje sadašnji regulatorni okvir sadrži, a koje su jasno detektovane u praksi. Dodatni razlog jeste činjenica da status kvo ne omogućava dalji razvoj faktoringa, kao ni postojanje svih vrsta faktoringa koje poznaje savremeno poslovanje, a koji su bitni, naročito za izvoznike i mala i srednja preduzeća.

Budući da su problemi, detektovani u praksi, vezani za postupanje i tumačenje organa uprave ili pravosudnih organa, koji su se pozivali na nejasnoće u propisima ili pravne praznine, ne radi se o nedostatku svesti o problemima, već jasnom ukazivanju na to da problem postoji. Javne kampanje ili dodatna edukacija učesnika u procesu ne bi rešile problem, jer njegov uzrok nije u neobaveštenosti ili nedostatku znanja, već u nejasnoćama u propisima ili pravnim prazninama. Razlog zašto se nismo opredelili za izmene i dopune postojećih zakona jeste činjenica da bi usklađivanje takvih zakona bilo kompleksno i dugotrajno, a oblast faktoringa bi i dalje ostala nejasno regulisana, što bi za posledicu moglo da ima različita tumačenja i neujednačenu praksu. Istovremeno, dopunama i izmenama postojeće regulative ne bi bilo rešeno pitanje kredibilitnosti društava koji se bave poslovima faktoringa, kao ni njihovog nadzora.

5) Zašto je donošenje zakona najbolje za rešavanje problema

Donošenjem Zakona o faktoringu na celovit način se rešavaju problemi uočeni u praksi, nameće se veća kontrola faktora i omogućava jasno korišćenje faktoringa od strane privrede.

Praksa je pokazala da dosadašnji pravni okvir podrazumeva česte zahteve za dobijanje mišljenja nadležnih državnih organa.

Donošenjem Zakona o faktoringu moguće je jasno definisati prava i obaveze faktora i klijenta na način koji će doprineti povećanju pravne sigurnosti, uz istovremeno stvaranje uslova za dalji razvoj i očuvanje atraktivnosti ovog finansijskog instrumenta. Za definisanje pojedinih odredaba korišćena su iskustva i primeri dobre regulatorne prakse drugih zemalja, kao i regulatorni okvir definisan UNIDROIT i UNCITRAL konvencijama o međunarodnom faktoringu. Istovremeno, u Zakon je bilo moguće inkorporirati postojeću praksu i razrešiti probleme koji su se definisali u svakodnevnom korišćenju faktoringa.

Postojanje Zakona o faktoringu predstavlja veći autoritet od ugovora o faktoringu, na kome počiva trenutno poslovanje, pred sudovima i administrativnim telima i od samog početka bi objedinilo pristup faktoringu. Ovaj zakon, između ostalog, uređuje aspekte ovih odnosa u pogledu pristupa koji je inkorporiran u UNIDROIT Konvenciju o međunarodnom faktoringu. Na taj način se izbegavaju greške i nejasnoće u tumačenju ugovora i transakcija, uopšte, od strane sudova, Poreske uprave, Narodne banke Srbije i drugih organa.

6) Na koga će i kako uticati predložena rešenja

Po svojoj prirodi, odredbe Zakona o faktoringu imaju pozitivan efekat na sva domaća i strana privredna društva, kao i preduzetnike, na organe javne vlasti, kao i na banke i druge finansijske institucije, imajući u vidu da će se zakonom jasno regulisati sva pitanja od značaja za njihovo poslovanje, kada je u pitanju faktoring.

Predložena rešenja će imati pozitivan efekat na:

- 1) privredna društva, naročito mala i srednja preduzeća;
- 2) preduzetnike;
- 3) postojeće i buduće faktore;
- 4) državne organe Republike Srbije;
- 5) niz drugih zainteresovanih lica.

Posebno treba istaći prednosti koje faktoring poslovi obezbeđuju korisnicima, pre svega preduzećima koja se suočavaju sa problemom otežane naplate svojih potraživanja u Srbiji. U uslovima izražene nelikvidnosti i dugih rokova plaćanja (što je

jedan od najvećih problema srpske privrede), faktoring, kao alternativni izvor finansiranja, može značajno doprineti uspešnosti poslovanja privrednih subjekata.

Po svojoj prirodi, odredbe Zakona o faktoringu imaju pozitivan efekat na sva domaća i strana privredna društva, na preduzetnike, na organe javne vlasti, kao i na banke i druge finansijske institucije, imajući u vidu da će se zakonom jasno regulisati sva pitanja od značaja za njihovo poslovanje, kada je u pitanju faktoring.

Predložena rešenja će imati pozitivan efekat na:

1) privredna društva, naročito mala i srednja preduzeća, kao i na preduzetnike – faktoring obezbeđuje korisnicima, pre svega preduzećima koja se suočavaju sa problemom likvidnosti, mogućnost prevremene naplate potraživanja. Premda se očekuje da će Zakon o rokovima izmirenja novčanih transakcija u komercijalnim transakcijama poboljšati opštu nelikvidnost privrede, faktoring omogućava da se, na tržišni način, firmama obezbede likvidnost u roku kraćem od 60, odnosno 45 dana, što je za većinu MSP od ključne važnosti.¹

Kako na vaše poslovanje utiče nelikvidnost?			
	negativno	neutralno	pozitivno
Vojvodina	53.40%	45.90%	0.70%
Beograd	59.40%	39.60%	1.00%
Zapadna Srbija	58.90%	40.20%	0.90%
Centralna Srbija	65.50%	34.50%	
Jugoistočna Srbija	81.80%	17.00%	1.30%
Prosek za MSP	62.10%	37.10%	0.80%

Dodatno treba napomenuti da postoji veliki procenat MSP koja ne mogu da dobiju bankarske kredite za likvidnost, ali se, zbog same prirode posla, mogu kvalifikovati za faktoring. Jedan od uzroka malog korišćenja faktoringa je nepoverenje MSP prema finansijskom instrumentu koji u Srbiji nije jasno definisan, niti su jasna prava i obaveze prilikom njegovog korišćenja.

Da li koristite faktoring?					
	Ne	Retko	Povremeno	Rutinski po potrebi	Uvek
Vojvodina	96.10%	1.10%	2.10%	0.70%	0%
Beograd	95.60%	1.70%	1.40%	0.30%	1.00%
Zapadna Srbija	96.30%		1.90%	1.90%	0%
Centralna Srbija	93.90%	1.40%	4.10%	0%	0.70%
Jugoistočna Srbija	96.90%	1.30%	0.60%	0.60%	0.60%
Prosek za MSP	95.80%	1.20%	1.90%	0.60%	0.50%

¹Za detalje videti: [Finansiranje rasta malih i srednjih preduzeća – Ključna pitanja i preporuke za Srbiju](#)

Nepostojanje razvijenog faktoringa stavlja domaća preduzeća u neravnotežan položaj u odnosu na njihove inostrane konkurente.

2) postojeće i buduće faktore – premda je u prethodnom periodu industrija faktoringa doživela rast, treba imati na umu da je to logično za mladu industriju u prvih nekoliko godina postojanja, ali i to da će industrija ući u fazu saturacije, zbog činjenice da ne postoji adekvatan pravni okvir koji omogućava dvofaktorski međunarodni faktoring, ne pruža jasno poslovno okruženje za ulazak vodećih igrača na tržište, niti omogućava uvođenje inovativnih instrumenata, koje poznaje međunarodno tržište faktoringa (poput faktoringa lanaca vrednosti).

Istovremeno, sama inicijativa izrade zakona potekla je od faktoring firmi, koje su svoje stavove o pozitivnom uticaju ovog zakona jasno iskazale prilikom svakog od ciklusa javne rasprave. Donošenje novog zakona, kojim se na jedinstven način reguliše oblast faktoringa, pozitivno utiče na postojeće i nove faktore, jer se njime otklanjaju problemi koji su se pojavili u praksi, regulišu se pravne praznine i izbegavaju razna nepotrebna tumačenja poput mogućnosti/nemogućnosti obavljanja dvofaktorskog međunarodnog faktoringa, poreskog tretmana usluga faktoringa sa aspekta PDV i slično.

Potencijalni razvoj faktoringa može se jasno sagledati i iz podataka u tabelama datim u prilogu, u kojem dostajamo podatke *International Factors Group* koji nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da faktoring u Srbiji sa 1,7% BDP, u odnosu na 6,3% u Republici Hrvatskoj, 7,2% u Turskoj, 13,3% u Velikoj Britaniji, kao i u odnosu na prosek od 6,2% u EU – 27, ima prostor za rast u narednom periodu. Ovo je naročito jasno kada se u obzir uzme stanje MSP u Srbiji, kao i sama suština korišćenja faktoringa.

Sam *International Factors Group* procenjuje Srbiju kao jednu od zemalja u kojima se u narednom periodu očekuje visok rast faktoringa (videti prilog).

3) državu i organe Republike Srbije – donošenje zakona uticaće na povećanje pravne sigurnosti u poslovanju ugovornih strana, odnosno na razvoj segmenta nebankarskih finansijskih usluga, koje su od kritične važnosti za razvoj srpske privrede.² Na ovaj način biće omogućeno posredno povećanje investicija, kako domaćih, tako i stranih, u firme u Srbiji, kao i direktno povećanje investicija u sektor faktoringa. Kroz povećanje konkurencije u finansijskom sektoru, sniziće se cena kapitala. Dugoročno posmatrano, jačanje privrede kroz jačanje finansijskog sektora, koji je podržava, uticaće na povećanje zaposlenosti i javnih prihoda.

7) Troškovi koje će primena zakona izazvati kod privrede, posebno malih i srednjih preduzeća

Donošenje novog zakona neće nametnuti nove troškove privredi, već će stvoriti mogućnost da se oni smanje, s obzirom na očekivanu pojavu novih učesnika na tržištu i, samim tim, povećanu konkurenciju, ali i na očekivani pozitivni efekat od povećanja likvidnosti privrednih subjekata.

Ovde izuzimamo visinu potrebnog kapitala za osnivanje faktoring kuće, što smo detaljno objasnili u poglavlju 3 – „Ciljevi koji će se donošenjem zakona postići“.

8) Da li pozitivni efekti opravdavaju troškove

Pored toga što će donošenjem ovog zakona biti moguće smanjenje troškova, preduzeća će povećati likvidnost, a time i konkurentnost, jer se faktoringom oslobađaju sredstva u realnoj ekonomiji Srbije, odnosno unapređuje se privreda protokom novca „sterilisanog“ usled nelikvidnosti. U vreme finansijske krize pokazalo se da postoji povećana tražnja za faktoringom, pre svega usled tražnje za

²Za detalje videti: [Finansiranje rasta malih i srednjih preduzeća – Ključna pitanja i preporuke za Srbiju](#)

povećanjem likvidnosti, naročito kada se radi o malim i srednjim preduzećima i privrednim društvima koja su izvozno orijentisana.

9) Da li akt stimuliše pojavu novih privrednih subjekata na tržištu i tržišnu konkurenciju

Očekuje se da će, uz postojeće, određeni broj domaćih i stranih privrednih subjekata biti osnovan u cilju obavljanja delatnosti faktoringa. Stoga se može reći da Zakon stimuliše pojavu novih privrednih subjekata na tržištu, kao i da pospešuje konkurenciju u sektoru faktoringa.

10) Da li su zainteresovane strane imale priliku da iznesu svoje stavove

U toku izrade ovog zakona spovedene su brojne konsultacije, fokus grupe kao i detaljna javna rasprava sa stručnjacima iz oblasti koju zakon uređuje.

U okviru sastanaka fokus grupa, predstavnici Radne grupe za izradu zakona i eksperti sastali su se sa računovođama i poreskim savetnicima, koji se bave faktoringom, da bi utvrdili efekte postojećih zakonskih rešenja koja regulišu oblast faktoringa u praksi. Dodatni sastanak održan je sa revizorima.

Factoring industrija je svoje viđenje zakona iznela kroz Nacrt zakona o faktoringu, predložen od strane Sekcije za faktoring Privredne komore Beograda 2012. godine (dalje: Nacrt Sekcije). Nacrt Sekcije imao je za cilj da definiše prava i obaveze faktora i klijenta na način koji će doprineti povećanju pravne sigurnosti, uz istovremeno stvaranje uslova za dalji razvoj i očuvanje atraktivnosti ovog finansijskog instrumenta. Za definisanje pojedinih odredaba korišćena su iskustva i primeri dobre regulatorne prakse drugih zemalja, te regulatorni okvir definisan UNIDROIT i UNCITRAL konvencijama o međunarodnom faktoringu. Imajući u vidu trenutak kada je pisan, odnosno činjenicu da je Nacrt Sekcije mogao da se osloni na postojeću praksu i probleme koji su se definisali u svakodnevnom korišćenju faktoringa, Nacrt Sekcije je predstavljao dobru polaznu osnovu za izradu Zakona o faktoringu.

U cilju formulisanja kvalitetnih zakonskih rešenja, tokom izrade ovog zakona sa zainteresovanim stranama je održano više stručnih konsultacija, u organizaciji Ministarstva finansija, USAID Projekta za bolje uslove poslovanja, Privredne komore Srbije i Privredne komore Beograda, u kojima su učesnici aktivno diskutovali.

Javnim raspravama u organizaciji Privredne komore Beograda i Sekcije za faktoring (8. maja 2012. godine), Ministarstva finansija i USAID Projekta za bolje uslove poslovanja (9. maja 2012. godine) i Privredne komore Srbije (10. maja 2012. godine) prisustvovali su predstavnici preduzeća i banaka koje se bave faktoringom, predstavnici međunarodnih institucija, IFC-a (međunarodna faktoring asocijacija), MMF-a, komorskog sistema, Narodne banke Srbije, ministarstava, Saveza računovođa i revizora Srbije, članovi Radne grupe za izradu zakona, kao i predstavnici privrede.

U toku pripreme ovog zakona, održan je okrugli sto u organizaciji Privredne komore Beograda i Sekcije za faktoring (22. novembra 2012. godine), kome su prisustvovali predstavnici preduzeća i banaka koje se bave faktoringom, predstavnici IFC-a, članovi Radne grupe za izradu zakona, kao i predstavnici privrede.

Predstavnici faktoring industrije su, na poziv Ministarstva finansija i privrede, prisustvovali sastanku Radne grupe, održanom 26. februara 2013. godine, na kom su imali priliku da se upoznaju sa novim rešenjima u Zakonu o faktoringu, uz mogućnost aktivnog diskutovanja.

U toku pripreme ovog zakona, međunarodni stručnjaci, uključujući i gospodina Panajotis Papateodorou, člana Izvršnog odbora IFC-a, osvrnuli su se na

iskustva i praksu razvijenih zemalja u ovoj oblasti i izrazili zadovoljstvo što će se ovim zakonom pravno regulisati oblast faktoringa, uz uvažavanje međunarodne prakse.

Javna rasprava je usledila u periodu od 28. februara do 15. marta 2013. godine, u kom periodu je ovaj zakon bio dostupan na sajtu Ministarstva finansija i privrede, a svi zainteresovani su mogli dostaviti svoje sugestije i primedbe.

Predstavnici privrede su aktivno podržali donošenje Zakona o faktoringu. Istovremeno su istakli da je veoma važno da Zakon obezbedi pravnu sigurnost svih učesnika u ovom poslu i omogućí bržu naplatu potraživanja iz komercijalnih ugovora, uz niže troškove finansiranja od cene bankarskih kredita.

Veliki broj učesnika u stručnim konsultacijama dostavio je svoje primedbe, predloge i sugestije, koji su se odnosili na sledeća pitanja:

- potrebu propisivanja uslova za obavljanje poslova faktoringa, radi obezbeđivanja veće pravne sigurnosti, čime bi se doprinelo razvoju tržišta faktoringa;
- definisanje učesnika u faktoringu, posebno uloge korisnika javnih sredstava, i vrste faktoringa;
- međunarodna praksa i pravila struke u obavljanju međunarodnog faktoringa u dvofaktorskom sistemu;
- potrebu zaštite malih i srednjih privrednih subjekata, kao dobavljača, u smislu ugovaranja zabrane prodaje potraživanja kod zaključivanja ugovora o prodaji robe ili usluga.

Radna grupa je razmotrila sve pristigle komentare na tekst ovog zakona, sagledala mogućnost njihovog integrisanja u cilju poboljšanja i jedan deo predloga ugradila u tekst Zakona, čime su predviđena zakonska rešenja znatno unapređena.

11) Koje će mere tokom primene akta biti preduzete da bi se ostvarili razlozi donošenja akta?

S obzirom da je primena Zakona uslovljena donošenjem dva podzakonska propisa, pretpostavka za njegovu primenu jeste donošenje tih akata u rokovima iz prelaznih i završnih odredbi Zakona o faktoringu. Za proces izrade podzakonskih akata već je obezbeđena podrška međunarodnog eksperta, obe međunarodne faktoring organizacije, kao i Sekcije za faktoring.

Zakonom o faktoringu je predviđeno i evidentiranje podataka o izdatim oduzetim odobrenjima za obavljanje poslova faktoringa u Registru faktoringa, te je uspostavljanje ovog registra, u roku iz prelaznih i završnih odredbi, pretpostavka za primenu ovog zakona.